

M. K. Čiurlionio giminaitė iš Australijos į Kauną atvežė savo darbų parodą apie vilkmerges

Algis Vaškevičius

Daug malonių ir netikėtų emocijų patyrė tie meno mylėtojai, kurie sausio 24-ąją užsuko į Nacionalinį M. K. Čiurlionio dailės muziejų, kur buvo pristatoma Jazminos Cininas paroda „Eglė ir vilkmergės“. O susirinkusiųjų buvo tikrai daug, ne visi net sutilpo į konferencijų salę, dalis stovėjo koridoriuje, praėjime.

Jazmina Cininas Kaune sulaukė didelio dėmesio

L aikiniai šio muziejaus direktoriaus pareigas einanti Daina Kamarauskienė pasidžiaugė ir neeiline paroda, ir ypatinga viešnia, ir didžiuliu atvykusiųjų ir renginį susidomėjimu. Daugelį galbūt priviliojo galimybė gyvai pamatyti M. K. Čiurlionio giminaitę, kiti buvo girdėję, kad ji kuria labai įdomius, neįprastus meno kūrinius, dar kiti spėjo Jazminą Cininas pamatyti per televiziją, nes tomis dienomis ją kalbino vieno kanalo žurnalistai, ir visiems jiems gražia lietuviška kalba, kartais primiršdama kokį žodį viešnia iš Australijos pasakojo, kokia jai svarbi Lietuva, kaip puikiai ji čia jaučiasi ir kodėl tos vilkmergės jos piešiniuose vaizduojamos.

„Aš šią menininkę pažįstu gana neseniai, viskas prasidėjo nuo mūsų muziejaus parodos „LABDARIALLT“, nes Jazmina, besidomėdama ir ieškodama daugiau informacijos apie savo garsią giminę, šios parodos aprašyme atsitiktinai pamatė savo prosenelio nuotrauką ir atvyko į muziejų, norėdama daugiau apie jį sužinoti. Mūsų darbuotojos labai nustebė, išvydusios M. K. Čiurlionio giminės atstovę, o po to išsikalbėjome, kad ji menininkė, ir buvo aišku, jog būtina pas mus surengti Jazminos kūrybos darbų parodą“, – pasakojo D. Kamarauskienė.

Sveikindama autorę su šia paroda, ji įteikė Jazminai visą krepšį įvairių laiškų ir palinkėjimų, kuriuos parašė giminės, pažįstami, žmonės, norėję susitikti ir pamatyti viešnią iš tolimosios Australijos. Tokio dėmesio sužadinta J. Cininas sakė esanti tarsi transo būsenoje, nes ir parodoje daug įvairių transformacijų iš žmogaus į ne žmogų, ir jos kelionė čia transatlantinė, ir dar daug įvairių „trans“ dalykų vyksta jai čia lankantis. Ji labai visiems dėkojo sakydama, kad puikiai jaučiasi Kaune, Lietuvoje, jai čia viskas patinka. Autorė taip pat pakomentavo kai kurių kūrinių atsiradimo detales, paaiškino, kodėl vilkolakių ir vilkmergių tema jai įdomi.

Parodoje „Eglė ir vilkmergės“ pristatomos knygos ir portretai turi savas istorijas. Vienas iš portretų – juodaodės vilkolakės, iš šiuolaikinio romano apie mergaitę, kuri atrodo kaip berniukas, ir kuri nori tapti berniuku. Kitas darbas supažindina žiūrovus su baletu artiste, baletmeistere ir dailininke, architekto Vladimiro Dubeneckio žmona Olga Dubeneckiene, viena iš „Vilkolakio teatro“, veikusio Kaune 1920–1925 m., iniciatorių. Beje, ši ir dar vieną darbą J. Cininas nusprendė padovanoti Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui, tuo sulaukdama audringų plojimų.

Ypatingą istoriją pasakoja portretas, įkvėptas Jazminos apsilankymo Kaune 2000-ųjų metų žiemą. Autorė papasakojo, kad maždaug prieš 20 metų viešėdama Lietuvoje ji apsistojo su savo vyru Galaunių namuose prie Ažuolyno ir vieną sausio naktį sužinojo, kad iš netoliese esančio Zoologijos sodo pabėgo vilkas Lapsis.

„Tos istorijos pabaiga liūdna, nes policija tada nušovė pabėgusį vilką, bet man tai buvo galimybė sukurti dar vieną darbą. Tokių įvairių įdomių istorijų, įkvėpusių kūrybai buvo ir daugiau“, – pasakojo autorė.

Originalūs menininkės darbai.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

kojo autorė parodos Kaune atidarymo metu. Ji tiesiog pavergė susirinkusiųjų širdis, kai netikėtai uždainavo ir atliko lietuvių liaudies dainą apie pragertą žirgelį.

Tai pirmoji menininkės iš Australijos personalinė paroda Lietuvoje nuo 2002 metų. Tais metais ji į Kauną buvo atvežusi savo grafikos darbų. Pasak šios parodos rengėjų, Melbourne gimusi lietuviškų šaknų turinti Jazmina vis dar stipriai tapatinasi su protėvių palikimu, į savo kūrybą įtraukdama baltiškų motyvus ir temas.

„Jau daugiau nei du dešimtmečius menininkė kuria grafikos darbų serijas, pasakojančias vilkolakių moterų istorijas, o neseniai pradėjo daryti menines knygas iš aplinkoje rastų medžiagų: iš panaudotų verslo vokų, nereikalingų enciklopedijų iliustracijų ir pakuočių, kurias transformuoja į vaizdingus pasakojimus. Didžioji medžiagos knygoms dalis buvo surinkta 2017 m. Estijos spaudos ir popieriaus muziejuje Tartu, ją papildė Melbourne Lietuvos bibliotekos nebenaudojamos knygos ir nuolatinis sąskaitų srautas iš menininkės pašto dėžutės“, – teigiama šios parodos pristatyme.

J. Cininas kūriniai plačiai eksponuojami tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu. Už darbus su popieriumi ji buvo nominuota daugybei premijų. J. Cininas meno kūrinių yra įsigijusi Australijos nacionalinė galerija, Lietuvos dailės muziejus ir MARKK etnografinis muziejus Hamburge, Vokietijoje. Personalinės menininkės parodos buvo eksponuojamos Australijos galerijose – Melbourne („Rodanti uodegą“) praėjusiu

Nukelta į 5 psl.

Atkelta iš 4 psl.

metų rudenį, Benalla dailės galerijoje Viktorijoje („Įženk į guolį“); RMIT galerijoje 2017 m. festivalyje „Baltoji naktis“ Melbourne („Kokius didelius dantis Tu turi“); Salamankos menų centre Tasmanijoje (paroda „Kruvinasis mėnulis“), kaip tarptautinio siaubo filmų festivalio „Nepažįstamasis su mano veidu“ dalis; Estijos spaudos ir popieriaus muziejuje Tartu („Švelnus vilkas ir gudri vilkmergė“).

Jos darbai tapo 2018 m. Vilniaus rotušėje surengtos Pasaulio lietuvių meno parodos „Pasaulio Lietuva: kūrybos horizontai“ dalimi. Ši menininkė skaito paskaitas apie grafikos ir knygų meną RMIT meno mokykloje Melbourne, ji taip pat yra Melbourne ir Lietuvos folkloro grupės „Pamesta klumpė“ narė, todėl nereikėtų stebėtis, kad taip puikiai atlieka lietuvių liaudies dainas.

Jazmina Cininas vilkmerges (arba kaip ji pati vadina – vilkolakes) atrado jau gana seniai. „Iš pradžių norėjau kurti portretus ir autoportretus, nebūtinai savo veido motyvais, bet kad juose būtinai dominuotų lietuviška, baltų simbolika“, – aiškina menininkė.

Jau prieš kelis dešimtmečius beieškant kūrybinio įkvėpimo, jai į galvą atėjo Geležinio Vilko įvaizdis ir legenda. Akivaizdu, kad su legenda nebuvo daug susijusios medžiagos, o ypatingai kai reikėjo moters įvaizdžio. „Beieškodama medžiagos apie vilkus, pradėjau į viską gilintis dar plačiau – kuo daugiau ieškojau, tuo labiau pastebėdavau, kad istorijos apie vilkus yra be galo panašios į pasakojimus apie moteris-vilkolakes, kaip antai romėnų mitas apie Romulą ir Remą bei juos išauginusią vilkė“, – pasakojo prieš šią parodą jos autorė žurnalistams.

Pasak menininkės, moters įvaizdis jos kūrybiniuose ieškojimuose keitėsi: moteris – kaip ragana, bendraujanti su Velniu; moteris – kaip vilkolakis. Australijoje žmonės dažnai stebėdavo faktas, jog Jazmina piešia portretus apie moteris-vilkolakes, kadangi dauguma pripratę prie vilkolakio-vyro įvaizdžio. Lietuvoje Jazmina rado nemažai pasakų, susijusių su vilkmergėmis, dažniausiai – iš vestuvių tradicijų, kuomet moterys atvirsdavo į vilkolakes, ir po septynerių ar devynerių metų grįždavo į žmonių kūną.

Kai prieš trejus metus ji lankėsi ir dirbo Estijos spaudos ir popieriaus muziejuje Tartu mieste, jai buvo pasiūlyta panaudoti darbams gausybę senų knygų, kurios bibliotekoms jau buvo nereikalingos, dar iš sovietinių laikų. Tas knygas ji originaliai panaudojo kurdama savo kolekcijos knygas, kur buvo ir įvairių pasakų su moterų-vilkmergių motyvais.

Parodoje, kuri veiks iki kovo 29 dienos yra ir kosmoso tematikai skirtas darbas, kurį įkvėpė Melbourne bibliotekoje rastos knygos apie žvaigždes. Menininkė pasakojo, kad vienai jos knygai sukurti prireikia kelių mėnesių, nes tai kruopštus ir daug laiko reikalaujantis darbas. Pastaruoju metu ji kuria menines knygas iš panaudotų verslo vokų, nereikalingų enciklopedijų iliustracijų ar pakuočių, todėl ir tų knygų gamyba priklauso nuo to, ką ji randa ir turi. Vienas iš parodos kūrinių gimė naudojant pieno dėžutes.

□